

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

2. Ս. Խ. Հ. ՀՈՂԺՈՂԿՈՄԱՏ
Ա.Գ.ՐԱՏԵՆԳՐՈՊ ՅԵՎ. Ա.ՆԱՍՆԱՊԱՀԱԿԱՆ ԱՆԿՏՈՐ

1021p

636.2.083.37

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ

ԽՈՇՈՐ ԿԵՂՋԵՐԱՎՈՐ ԸՆԸՍՈՒՆՆԵՐԻ

Մ Ա Տ Ղ Ա Շ Ն Ե Ր Ն

ԸՃԵՑՆԵԼՈՒ ՅԵՎ ԽՆԱՄԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

•

1870

636. 2. 08. 3. 37

Ա Ռ Ա Ջ Ա Ր Ա Ն

ՀՍԽՀ-ի Ժողովխորհրդի և Հ. Կ. (բ) Կ. Կենտկոմի 1933 թ. ապրիլի 11-ի «Անասնապահութեան զարգացման ձեռնարկումների մասին» վորոշման մեջ խնդիր և դրված առավելագույն չափով նվազեցնելու անասունների անկումը և ապահովել մատչելի պահպանում: Խորհրտնտեսություններում և կոլտնտեսություններում՝ ընդլայնված վերարտադրություն համար:

Սոցիալիստական անասնապահության զարգացման ներկա ետապում հոտի ընդլայնված վերարտադրության ապահովման աշխատանքները և հոտի վորակական ցուցանիշների բարձրացումը խորհրտնտեսություններում և կոլտնտեսություններում հանդիսանում և նրանց գործունեություն կենտրոնական խնդիրը:

Հոտի ընդլայնված վերարտադրության հարցի լուծումն ապահովող միջոցառումների կարևորագույն խնդիրներից մեկը հանդիսանում և խորհրտնտեսությունների և կոլտնտեսությունների սեփական ամբողջ աճի բուժումն ու մատղաշների խնամքի ապահովումը:

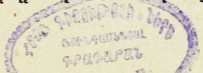
Դրա հետ միասին կոլտնտեսական անասնապահության ընդլայնված վերարտադրության համար անհրաժեշտ և, վոր պահպանվի նաև կոլտնտեսականների անձնական ոգտագործության առկ գտնված անասունների մատղաշը:

Մատղաշի բուժումն և մատղաշների պահպանումն որինակելի հիմքերի վրա դրված տասնյակ և հարյուրավոր կոլտնտեսությունների կողքին մենք ունենք նաև մի շարք կոլտնտեսություններ, վորտեղ այդ կարևորագույն աշխատանքը մատնված և ինքնահոսի և վորի հետևանքով հոտի ընդլայնված վերարտադրության տեմպերը չեն բավարարում պրոլետարական պետության պահանջներին:

Վերջ և մի շարք կոլտնտեսություններում մատղաշի բուժման ու պահպանման հետամնացություն գլխավոր պատճառը:

Մեր սոցիալիստական անասնապահության զարգացման տվյալ ետապում հիմնական և առավել բնորոշ առանձնահատկությունը հանդիսանում և այն, վոր կոլտնտեսական լայն մասսաները բավականաչափ չեն տիրապետում զոտտեխնիկական գիտություն բնագավառի գիտելիքներին, վոր նրանք չեն տիրապետում մատղաշի (չորթերի, գառների, խոճկորների) ուսցիոնալ դաստիարակության և բուժման տեխնիկային, վոր նրանք բավականաչափ ճիշտ չեն կարողանում կազմակերպել սոցիալիստական անասնապահության արտադրական պրոցեսը և կուլտուրական ձևով կառավարել սոցիալիստական անասնապահական տնտեսությունը:

85166 11 39438

Հետամնաց, մանր-գյուղացիական տնտեսութիւննից մնացած այդ ժառանգութիւնն այժմ հանդիսանում է կոլտնտեսական անասնապահական սպրանքային ֆերմաների կազմակերպչական-տնտեսական աշխատանքների գլխավոր խոչնդոտներից մեկը, մասնավորապէս մատղաշի բուծման և նրանց պահպանման կազմակերպման վերակէ բարձրացման բնագավառում:

Հենց աշխատանքի այդ բնագավառումն է, վոր թշնամին, հակակոլտնտեսական տարրերը փորձում են դիմադրութիւն ցույց տալ և խանգարել մեր հաղթական առաջընթացը:

Դրա համար ել սոցիալիստական անասնապահութեան բնագավառում նոր տեխնիկայի յուրացումը, մասնավորապէս սեփական աճի՝ մատղաշների պահպանման ուցիտնայ կազմակերպումը, վոր ապահովելու յի սոցիալիստական հոտի ընդլայնված վերարտադրութիւնը—այժմ հանդիսանում է դասակարգային պայքարի կենտրոնական ասպարեզը գյուղում:

Ներկայումս անասնապահութեան բնագավառում նոր տեխնիկայի տիրապետման աշխատանքները կոլտնտեսականների և կոլտնտեսութիւնների ավելի ու ավելի լայն մասսաներ են ընդգրկում:

Կոլտնտեսութիւններում, սոցիալիստական անասնապահութեան տեխնիկայի տիրապետման վերարբոյալ բարձրորակ անասնապահութեան սիրողների խմբակների ծավալվող լայն ցանցը հանդիսանում է ընկ. ՄՏԱ.ԻՆՆԻ, առաջավոր տեխնիկայի արտադրութեան մասին ցուցումների իրացման ամենալավագույն արտահայտութիւնը:

Մատղաշների (հորթերի, գառների և խոճկորների) բուծման և խնամքի տեխնիկայի մասին այս հրահանգը, հաստատված Հողօժողկոմատի Կոլեգիայի կողմից, նպատակ ունի անասնապահութեան ասպարեզում աշխատող յուրաքանչյուր առաջավոր կոլտնտեսականի և կոլտնտեսուհու ձեռքը տալ մատղաշի բուծման ու պահպանման տեխնիկայի և կազմակերպչական-տնտեսական աշխատանքների վերարբոյալ գիտական հանրամատչելի մի գրքույկ:

Շնորհիվ այդ աշխատանքի և կոլտնտեսութիւնների բարձր յեկամտարբերութեան այս և հետագա տարիներում այս հիման վրա կոլտնտեսականների և կոլտնտեսուհիների արտադրական աւտիվութեան բարձրացումով, քաղբաժինների ղեկավարութեամբ իւթանելով ավելի աղնիվ ու նվիրված կոլտնտեսական մասսաների ինքնագարծունեւթեանը և իրականացնելով հոտի բազմացման ու ապրանքային արտադրանքի արտադրական պլանները կոլտնտեսութիւնները ձեռք կբերեն նոր ու անխընթաց հաղթանակներ սոցիալիստական անասնապահութեան բարձրացման և նրա ընդլայնված վերարտադրման ասպարեզում:

Ս. ԻՍԱՀԱԿՅԱՆ

Մ ՇՐԷ ԿՈՎԻ ԿԵՐԱԿՐՈՒՄՆ ՈՒ ԽՆԱՄՔԸ

1. Հղի կովի կթելը պետք է դադարեցնել նրա ծնելուց 40—60 օր անց: Այդ ցամաքած շրջանի տեղում թյունը ջահել և նիհար կովերի համար 2 ամսից պակաս չպետք է լինի:

2. Յեթե կաթի առատութունը դժվարացնում է կիթր դադարեցնել, ապա անհրաժեշտ է կրճատել որվա կթի քանակը, որարածնից դուրս դցել հյութալի կերերը և կրճատել ուժեղ կերերի որական բաժինը, իսկ հետո աստիճանաբար դադարեցնել կթելը: Կթելը դադարեցնելու և կովի ծնելու ժամանակը վորոշելու համար, կոլտնտեսական աշխատանքային յուրաքանչյուր ֆերմայում պետք է տարվին կովերի ծածկման գրանցումներ:

3. Հղիության յերկրորդ կիսում (վերջին 120 օրը) անհրաժեշտ է, կենսապահ կերից բացի, հղի կովերին տալ նաև հավելյալ ձևով 0,8—1,2 կիլոգրամ ուժեղ կեր: Ջահել կովերի համար այդ հավելումը կրկնապատկվում է:

Ուժեղ կերերի բացակայության դեպքում, հղիության համար հավելումը կարող է ապահովվել տրվող խոտի բաժինը շատացնելով: Կովի 300 կգ. միջին կենդանի քաշի դեպքում, անհրաժեշտ է նրան, հիշյալ շրջանում, որական տալ 8—10 կր. միջին վորակի խոտ: Չկթվող հղի կովերին չպետք է կերակրել միմիայն գարմանով:

4. Կիթը դադարեցնելուց հետո, հղի կովերի հյութալի կերի որարածինը կարելի է կիսով չափ պակասեցնել: Ծնելուց 10—14 օր անց արմատապտուղների քանակը պետք է պակասեցնել և հասցնել մինչև 10 կիլոգրամ—մեկ որվա համար:

Միևուր, յեթե նա միանգամայն լավորակ չի, պետք է բոլորովին հանել որարածնից: Հղիության վերջին որերին պետք է հետևել կովի կրծին և յեթե նկատվում է կրծի ուժեղ ուռչում, վորն սպառնում է մասսիտով (կրծի հիվանդութուն), ապա հյութալի կերերը պետք է հանել հղի կովերի կերաբաժնից:

5. Վորպիս կանոն, հղի կովերը պետք է կերակրվեն միանգամայն լավ վորակի կերերով: Անկասկած, հղի կովերին չի կարելի տալ բորբոսնած, սառած և տաք կերեր, տաքացած կանաչ խոտ, մեծ քանակությամբ փրսչ (сотва) և ծլած կարտոֆիլ:

6. Հղի կովի որարածինն անհրաժեշտ և յուրաքանչյուր որսովելացնել 100-ական գրամ հանքային աղեր, բաղկացած հալասար քանակով կավիճի փոշուց, կերակրի աղից և ֆոսֆորաթրիփ-վային կրից կամ փոսկրալրից: Հանքային աղերը տրվում են ուժեղ կերերի հետ խառնած վիճակում, իսկ ուժեղ կերերի բացակայութեան դեպքում—առանձին:

ՄԱՆՈՔՈՒՅՈՒՆ.—Վոսկրայուրը պատրաստվում և սովորական փոսկրից, գրա համար անհրաժեշտ և փոսկորն այրել, մանր աղալ և անցկացնել մանր անցք ունեցող մազով:

7. Հղի կովերի համար պետք և սահմանված լինի հատուկ ուշադիր հսկողութեան: Պետք և ուշադրութեամբ հետևել, վորպեսզի կովերը չենթարկվեն հարվածների և ցնցումների: Արտային պահպանութեան ժամանակ անհրաժեշտ և խուսափել հոգնեցուցիչ ճամբորդութեանից հատկապես խիստ զառիվայր տեղերում: Անհրաժեշտ և նմանապես խուսափել հղի կովերին ճահճուտ տեղերում արածեցնելուց (վերջին 2—3 ամիսներում):

8. Հղի կովերին անհրաժեշտ և յուրաքանչյուր որ զբոսանել, բացառութեամբ ուժեղ քամուտ, անձրևային և խիստ սառչապատ որերից: Գետինը սառուցող պատած ժամանակը հղի կովերին զբոսանքի չպիտի թողնել:

Զմեռը հղիութեան վերջին 60—90 որերին, հղի կովերին չի կարելի ասանել ազդյուրից և ջրհորից ջուր տալու: Պետք և նրանց ջուր խմեցնել մուռում:

9. Մենուց 5—7 որ առաջ հղի կովերը տեղափոխվում են ծննդաբերական բաժանմունք, վորը հատկապես կահավորված և այդ նպատակի համար Շենքը պետք և լինի լուսավոր, մաքուր և չոր: Այն տեղերում, ուր ծննդաբերական բաժանմունք չկա, լնելու համար անասնանոցում առանձնացնում են շենքի վորոշ մասը:

10. Այն շենքերում, վորտեղ գտնվում են հղի կովերը, սահմանվում և սանիտարների կամ անասնապահների ցերեկային և գիշերային հերթապահութեան: Այդ հերթապահութեանը կազմակերպվում և ծնելուց 3—4 որ առաջ:

11. Մննդաբերական բաժնում գտնվող կովերը պետք և սպահովված լինեն թարմ, առատ և հարի՛ փռած ցամքաբով: Փտած, բորբոսնած, խոնավ և կեղտոտ ցամքաբն անպետք և հղի կովերի համար:

12. Ծնելուց հետո կովին պետք է ջուր խմեցնել ($1/2$ դուլլ դոլ ջուր) և 3—4 ժամից հետո նրան տալ լավ խոտ: Նոր ծնած կովերին վոչ մի դեպքում չի թույլատրվում տանել աղբյուր կամ բաց ջրհորից ջրել: Պետք է նրանց ջուր խմեցնել մարում, ջրի ջերմաստիճանը պետք է միատեսակ լինի ծննդաբերական բաժնի ջերմաստիճանի հետ:

13. Կովի յուրաքանչյուր անգամ հորթատելուց, հիմք կա կասկածելու վորպես վարակիչ վիժուած: Նրան պետք է առանձնացնել և պահել առանձին շենքի մեջ (մեկուստարան):

Ծինի կամ սատկած հորթի վրա պետք է ածել կրակաթ կամ բորաթթվի $5\%_0$ -ային լուծույթ և կամ կրեոլին, հորթին անմիջապես հեռացնել աղբարակի սահմաններից: Այն դոմը, վորտեղ տեղի յն ունեցել վիժուածը, պետք է մանրադննին կերպով ախտահանել կրով: Նկատի ունենալով վարակիչ վիժման տարածման վտանգը ամբողջ հոտի համար, բոլոր կասկածելի դեպքերում, պետք է անմիջապես հայտնել անասնաբուժին: Անասնաբուժը, պարզելով վիժման պատճառները, պետք է ցույց տա դրա դեմ կովելու միջոցները:

II. ՀՈՐԹԵՐԻ ԽՆԱՄՔՆ ԱՌԱՋԻՆ 10—15 ՈՐՈՒՄ

Խնամքը յեղ պահպանումը: 1. Կովի ծնելուց հետո անհրաժեշտ է նորածին հորթի բերանից և քթից հեռացնել լորձուկները մաքուր թանդիֆոմով, պորտից դուրս հանել արյունը, վորից հետո փոքից 10—15 սանտիմետր հեռավորութայան վրա, հորթի պորտը պետք է կապել մաքուր, ամուր, յեռացրած կամ չվարակող լուծույթի մեջ թրջած բիրա թելով: Այլա պետք է պորտը կտրել կապած տեղից ցածի մասից, և կտրած ծայրը քսել յող կամ կալիում մանգանցի $5\%_0$ -ային լուծույթ:

3. Հորթը պետք է սրբել խնամքով և մաքուր փափուկ ծղնոտի խրձիկով կամ խոտով և անմիջապես տեղափոխել հորթանոց:

Նորածին հորթի խնամքի բոլոր աշխատանքները պետք է կատարվեն անպայման մաքուր լվացած և անվարակ դարձած ձեռքերով:

3. Նորածին հորթերին պետք է տեղավորել նրանց համար հատկացված հատուկ բաժնում (ընդունարան):

4. Յեթե նորածին հորթերի բաժանմունքը չի զտնվում ծննդարանի հետ մեկ տանիքի տակ, այլ տեղավորված է մի ուրիշ

շենքի մեջ, ապա ձմեռ ժամանակ հորթը պետք է տեղափոխել տաք պատգարակի (НОСИЛКА) մեջ: Այդ նպատակի համար յուրաքանչյուր ֆերմայում պետք է պատրաստել այդպիսի պատգարակներ:

5. Նորածին հորթերը պահվում են վանդակների մեջ, յուրաքանչյուր վանդակում մեկական գլուխ: Չպետք է թույլ տալ մի վանդակում պահել մի քանի հորթ, վորովհետև նրանք սովորութուն են դարձնում ծծել իրար ականջներն ու պորտերը, կուլ են տալիս բուրդը, վորն ընկնելով ստամոքսի մեջ՝ առաջ է բերում աղիքների բորբոքում:

Վանդակները պատրաստվում են մեկ մետր յերկարությամբ, մեկ մետր լայնությամբ և մեկ մետր բարձրությամբ:

Հորթանոցների մեջ յեղած վանդակները պետք է միջանցքներով անջատված լինեն դրսի պատերից: Մյուս վանդակների հետ կից պատերը պետք է լինեն անընդհատ, հանովի, խակ դեպի միջանցքների կողմը՝ (ուղղածից պլանկաներից կամ ձողերից) կլորացրած յեզրերով: Վանդակի առաջին պատի մեջ պատրաստում են ցանցակերպ դռնակ, վորը մեջտեղից ունենում է անցք: Դռան ստորին մասի վրա, դրսի կողմից շաբոն երաների վրա կպցվում է մետաղի կամ փայտյա ող, նրա մեջ ջուր խմցնելու դույլը տեղափորելու համար: Վանդակում մտուրներ չեն շինվում:

6. Հորթանոց-ընդունարանում հորթերի պահելու և պահպանելու ամենամահրաժեշտ պայմանը պետք է լինի միջանցքի քամիների բացակայությունը, չորությունը, լավ ողափոխության առկայությունը և շենքի մեջ հավասար ջերմաստիճանի պահպանումը (10—12°C հատակի մոտ): Բարեխառնության խիստ տատանումները հորթանոցում կործանարար ազդեցություն են ունենում հորթերի վրա:

Հորթանոցը լուսավորող տարածությունը պետք է հորթանոցի հատակի տարածության մեկ տասնորդականից պակաս չլինի, այսինքն՝ հատակի յուրաքանչյուր 10 ք. մետր տարածությունը պետք է մեկ քառ. մետր լուսամուտ լինի:

7. Հորթանոցների հատակն անպայման պետք է տախտակամած լինի: Յեթե հորթանոցի հատակը շինված է աղյուսից, ցեմենտից կամ նման այլ նյութերից, ապա անհրաժեշտ է պատրաստել հանովի փայտե ապահովիչներ (վահաններ) հատակին փոփոխելու համար: Հորթանոցները պետք է ապահովված լինեն միզատարներով և միզամբարներով. (жестокими и жижеприемниками):

9. Հորթանոց-ընդունարան կառուցելու և հորթերին խնամելու համար պահին կերպ պետք է ձգտել այն բանին, վորպեսզի հորթերը պայտպանված լինեն խոնավությունից, (վոչ միայն հատակի, այլ և ողի) վորովհետև խոնավությունը փասակար և մատղաշներին համար:

Վոչ մի դեպքում չի թույլատրվում հորթանոցում պատրաստել ջրի համար յեռման կուր: Սոնավությունից խուսափելու համար, ջրի համար վառարանը և յեռման կուրը պետք է խիստ առանձնացված լինեն հորթանոցից և տեղավորված կերի պատրաստման բաժնում:

9. Հորթերը գտնվում են հորթանոց-ընդունարանում մոր կաթով կերակրվելու ամբողջ ժամանակաշրջանում, այսինքն՝ վոչ պակաս 10—15 որ: Յեթե հորթն այդ ժամանակամիջոցում բավարար չափով չի կադուրվել, հիշյալ ժամկետը համապատասխանորար յերկարացվում է:

10. Հորթը պետք է միշտ ունենա լավ վորակով ծղնոտից չոր ցամքոց, վորը պետք է փոխվի որական մեկ անգամից վոչ սակավ և վորի քանակն որով ընթացքում միջին հաշվով $1\frac{1}{2}$ կիլոգրամից պակաս չպետք է լինի:

11. Հորթանոցում պետք է պահպանվի մշտական մաքրություն, վորի համար անհրաժեշտ է՝

ա) գոմաղբի և կեղտոտված ցամքոցի հեռացումը՝ որական յերկու անգամ:

բ) վանդակների կեղտոտ պատերի կանոնավոր լվանալը, միզատարների մաքրումը և միջանցքների լվացումն ու մաքրումը:

գ) հորթերի վանդակների սպիտակացում, կարիք յեղած չափով, բայց վոչ պակաս քան տասն որը մեկ անգամ:

դ) հորթերի ամենորյա մաքրումը խոզանակով, կեղտոտված մասերի տաք ջրով լվացումը և թաց տեղերն անպայման չոր շորով սրբելով:

12. Ամառը՝ տաք և լավ յեղանակներին, անպայման պետք է դուրս թողնել զբոսնելու: Հորթերի զբոսնելու համար հորթանոցի մոտ պետք է պատրաստել հատուկ փարախ:

13. Վարակը կաթի հետ ներս տանելուց նախազգուշանալու համար, կովի կուրծը, ամեն անգամ կթելուց առաջ, գոլ ջրով խնամքով լվացվում և և կաթի առաջին 2—3 ցայտունը կթվում առանձին ամանի մեջ և հորթերին չի տրվում:

14. Արգելվում է հորթերին խմեցնել ախտով, վարակիչ վիժումով և դարազով հիվանդ կովերի կաթը:

15. Նախքան հորթերին խմեցնելը և կովի կթելը պետք է ձեռքերը մաքուր լվանալ:

16. Անհրաժեշտ է խմեցնելուց հետո հորթերի դնչերը սրբել հատկապես այդ նպատակի համար նշանակված շորով:

17. Հորթերին խմեցնող աշխատավորների շորերը պետք է լինեն մաքուր:

18. Վարակը ներս տանելուց նախազգուշանալու նպատակով, առանց ֆերմայի վարիչի կարգադրուիթյան, բացի հորթերին սպասարկող անձնակազմից, վոչ վոքի չի թույլատրվում հորթանոց մտնել:

Հորթերի կերակրումը: 1. Մնվելուց 2—3 ժամ հետո, նորածին հորթերին պետք է խմեցնել թարմ, կթած $C 38^{\circ}$ -ից վոչ պակաս շերմաստիճան ունեցող դալ:

2. Հորթերին դալը տրվում է որվա ընթացքում, — հավասար ժամանակամիջոցներում. 4—5 անգամ, մոտավորապես առավոտյան ժամի 4-ին, 10-ին, ցերեկվա ժամի 4-ին և յերեկոյան ժամի 9-ին: Առաջին որը տված դալի ընդհանուր քանակը, փոքրահասակ ցեղի հորթերի համար (ծնվելու ժամանակ 15—20 կլգ. կենդանի քաշով) պետք է լինի 2 լիտրից վոչ ավել, միջին ցեղի համար՝ (20—25 կլգ. կենդ. քաշ) 3 լիտր, խոշոր ցեղի համար՝ (35—40 կլգ. կենդ. քաշ) 3 $\frac{1}{2}$ — 4 լիտր:

3. Վորպես կանոն, հորթին մոր կաթը խմեցնում են 10 որից վոչ պակաս: Յեթե մայրը սատկել է, ապա պետք է տալ նույն որը ծնած այլ առողջ կովի կաթ:

4. Այն դեպքում, յերբ յերկամություն կա կաթի լավորակ լինելու մասին և կասկած կա նրա տուբերկուլյոզային բակտերիաներով վարակված լինելու մեջ, անհրաժեշտ է այդպիսի կաթը փոխարինել միանգամայն առողջ կովի կաթով: Յեթե չկան առողջ կթի կովեր, ապա անհրաժեշտ է կաթը պատերիզացիայի յենթարկել, այսինքն՝ տաքացնել մինչև $C 80^{\circ}$ և այդ աստիճանում պահել 5 րոպե:

5. 10 որական հասակում հորթն աստիճանաբար փոխադրվում է յեռապատիկ կաթ տալուն:

6. Հորթերի խմեցնելու ժամանակ չպետք է թույլ տալ նրանց ամբողջ կաթը միանգամից խմելու, այլ անհրաժեշտ է

3—4 անգամ ընդհատել խմեցնելը, տալով հորթին թեկուզ բոսկոյան հանգիստ:

7. Հորթերին խմելու համար մաքուր և զով ջուր պետք է տալ նրան տրվելիք կաթի բաժինը պակասեցնելու մոմենտից (մոտավորապես 20 որական հասակից): Ջուրը տրվում է մաքուր վիճակում, կաթից և խտացած կերերից անջատ՝ ուժեղ կեր տալուց մեկ ժամ հետո:

Անոթներ (ամաններ): 1. Հորթերին խմեցնելու անոթները պետք է լինեն սպիտակ թիթեղից կամ ցինկապատ յերկաթից:

2. Ցանկալի յե յուրաքանչյուր հորթի համար ունենալ առանձին դույլ: Յեթե դույլերը ֆերմայում քիչ են, այդ դեպքում թույլատրվում է մեկ դույլից խմեցնել մի քանի առողջ հորթերի, անհրաժեշտ պայմանով, վոր յուրաքանչյուր հորթի խմելուց հետո, դույլը խնամքով լվացվի յեռման ջրով: Միևնույն դույլից խմող հորթերն անպայման պետք է առողջ լինեն:

3. Անոթը պետք է լինի կատարելապես մաքուր. դրա համար ամեն անգամ գործադրելուց հետո նախորդք վողողելով սառը ջրով, նրան պետք է խնամքով լվանալ յեռման ջրով մոխրաջրի հետ կամ սողայով (2—3⁰/₀-ային լուծույթ) և չորացնել:

4. Կաթի և դալի ճիշտ չափուհների համար անհրաժեշտ է հորթանոցում ունենալ չափի գավաթներ (крыжки):

Կորեերի հիվանդացումը 1. Հորթանոցի մուտքի մոտ պետք է լինեն կանխելու մասին:

կրեոլինի կամ կարբոլյան թթվի 3⁰/₀-ային լուծույթով թեշտեր՝ վոտնամանների ախտահանման համար:

2. Հիվանդ հորթերի պահպանման համար պետք է կառուցել հատուկ շենքեր (մեկուսարաններ):

3. Հորթապահները պետք է խիստ հետևեն հորթերի առողջ վիճակին: Հորթերի հիվանդանալու վերաբերյալ ամենափոքր կասկածն անգամ ունենալուց, անհրաժեշտ է վորոշել նրա ջերմաստիճանը և, այն դեպքում, յերբ ջերմաստիճանը C 39,5⁰-ից բարձր է, հորթը պետք է շտապ տեղափոխել հիվանդ հորթերի շենքը (մեկուսարան), վորտեղ պետք է սպասարկել և պահպանել խիստ առանձնացված ձևով:

4. Ախորժակի բացակայության, ուժեղ հազի առաջացման և բարձր ջերմաստիճան ունենալու դեպքերում (չոր, տաք, քթային խոցելի) հորթերը նույնպես առանձնացվում են առողջներից և տեղավորվում մեկուսարանում:

5. Փորլուծությամբ հիվանդացած հորթերին՝ պետք է ամենից առաջ մաքրել ստամոքսը: Ստամոքսը մաքրելու համար հորթին պետք է տալ լուծողական: Վորպես լուծողական կարող է ծառայել 60 գրամ արևածաղկի կամ կտավհատի յուղը, նմանապես և 50—60 գրամ գլաուբերյան աղը՝ խառնած $1\frac{1}{18}$ լիտր ցորենի թեփի կամ կտավհատի սերմերի յեփվածքի հետ: Սրա հետ միաժամանակ պահասեցնում են հորթին որական տրվելիք բաժնի չափը: Հետագա բուժումը պետք է կատարել միմիայն անասնաբուժական պերսոնալի ցուցմունքով:

6. Շնորհիվ նրան, վոր հիվանդ հորթերն արտադրում են մեծ քանակությամբ վարակիչ միկրոբներ (մանրեններ), վանդակը, մսուրը, արկղը, վորտեղ դտնվելիս է յեղել հիվանդ հորթը, այլ և այն բոլոր իրերը, վորոնց հետ շփվել է նա, պետք է յենթարկել մանրազննին մաքրման և ախտահանման:

ա) վանդակը, մսուրը, արկղը պետք է սրսկել կամ վրանածել $20\frac{0}{0}$ -ային թարմ-հանգցրած կրի լուծույթ:

բ) լավ յեռացնել խալաթը, սրբիչը և շորերը:

գ) դուլները և անոթները պետք է յեռացնել սողայի $2-3\frac{0}{0}$ -ային յեռացող լուծույթի մեջ:

7. Հորթանոցներում վարակիչ հիվանդությունների հանդես գալուց և նրա մեջ գտնվող հորթերի սատկելու դեպքերը շատանալու դեպքում, այնտեղ նոր ծնած հորթեր չպետք է տեղավորել, այլ նրանց համար, ժամանակավորապես, մինչև համաճարակի վերացնելը, պետք է հարմարեցնել ուրիշ շենքեր: Վոչ մի դեպքում վարակված հորթանոցից՝ վոչ մի իր, վոչ մի կենդանի, վոչ մի հորթապահ նոր հորթանոցը չի թույլատրվում տեղափոխել: Քամաճարակը վերացնելուց հետո, վարակված հորթանոցը խնամքով մաքրվում է կեղտերից և գոմաղբից, պատերը, հատակը, առաստաղը և վանդակը սպիտակացվում են անշեջ կրով, ին՝ վենտարը լվացվում է կրեոլինի $5\frac{0}{0}$ -ային լուծույթի մեջ, իսկ անոթները՝ խնամքով յեռացվում:

8. Նպատակ դնելով կանխելու հորթերի ցամաքաներ ուտելը, իրար ծծելը, կեղտոտ իրեր լիզելը և այն, ցանկալի յե գնչկալների կիրառումը հորթերի համար:

9. Դնչկալների ամենալավ ձևը—մետաղյա դնչկալներն են, վորոնք մի հորթի կողմից ոգտագործվելուց և մանրազննին ախտահանվելուց հետո կարող են գործադրվել նաև ուրիշ հորթերի համար:

Մետաղյա դնչկալների բացակայութեան դեպքում թույլատրվում է նաև դնչկալներ և այլ նյութից—ծիպոտներից, մատղաշ կեղևից, վորոնք անհրաժեշտութեան դեպքում, մեկ հորթի համար ոգտագործվելուց հետո, կարող են հեշտութեամբ վոչնչացվել:

10. Հորթերի դնչկալներ կրելու ժամկետը մոտավորապես տևում է 10—15 օր:

III. ՀՈՐԹԵՐԻ ԽՆԱՄՔԸ 10—15 ՈՐԱԿԱՆ ՀԱՍԱԿԻՑ ՄԻՆՁԵՎ ԿԱԹՆԱՅԻՆ ՇՐՋԱՆԻ ՎԵՐՋԸ

1. 10—15 օրական հասակում հորթերը ծննդաբերական օրերը՝ բաժնին կից հորթանոցից փոխադրվում են հորթանոցի այլ բաժանմունք, վորը նախատեսված է հորթերին 5—6 ամիս պահելու համար:

2. Վորպես կանոն, հորթերը մինչև մեկ ամսական հասակը, վանդակներում պահվում են մեկական:

3. Մեկ ամսական հասակից հետո, թույլատրվում է առողջ հորթերի պահելն ընդհանուր խմբակային վանդակներում՝ յուրաքանչյուրի մեջ 4—5 դուլխ, բայց, պարտավորեցուցիչ պայմանով յուրաքանչյուր հորթին կերակրել առանձին: Խմրի մեջ են ընդգրկում ըստ հնարավորին, միևնույն հասակի և միատեսակ կենդանի քաշ ունեցող հորթերին:

4. Վանդակները հորթանոցում դասավորելու դեպքում, վերջիններս պետք է արտաքին սառն պատերից անջատված լինեն միջանցքով: Ընդվորում իրար կից վանդակների պատերը պետք է լինեն չընդհատվող, իսկ դեպի միջանցքը դարձած պատերը ցանցակերպ (ուղղաձիգ պլանկաներով կամ ձողով կլորացրած ծայրերով):

5. Վանդակների մեջ, դեպի միջանցքը դարձած պատի ներսի կողմից կողիտ կերերի համար պատրաստվում են մսուրներ: Մսուրները (КОРМУШКИ) խտացրած կերերի համար ցանկալի յե շինել հանովի, լվանալու և մաքրելու հարմարութեան համար: Սրանք ամրացվում են վանդակի առաջին պատի արտաքին կողմից:

6. Վանդակի մեծութունը մեկ հորթի համար պետք է լինի՝ յերկարությունը՝ 1,5 մետր, լայնությունը՝ 1,1 մետր և բարձրությունը՝ 1,2 մետր:

7. Խմբային պահպանութեան ժամանակ, վանդակների չափը վորոշվում է հորթերի քանակով՝ մեկ հորթին 2,0—2,5 քառ. մետրի հաշվով:

8. Խմբային պահպանման դեպքում, հորթերին անհատական (առանձին-առանձին) կերակրման նպատակով՝ վանդակի դեպք միջանցքը դարձած առաջին պատի ուղղածից պլանկաներն ամրացվում են միայն ներքին մասում և կարող են լայնացվել վերին մասում: Կաթով և խտացրած կերերով կերակրելու ժամանակ հորթի գլուխն ամրացվում է շարժական պլանկաների միջև:

Պլանկաներն ամրացվում են մեկը մյուսից 15-20 սանտ. հեռավորութեան վրա:

9. Դույլը կաթով կամ խտացրած կերով դրվում է կերակրելու անցքում և պետք է այնպես ամրացվի, վորպեսզի հորթը չկարողանա դույլի պարունակութունը թափել կամ շուռ տալ:

10. Հորթանոցի ջերմաստիճանը հատակի մոտ պետք է լինի C 10⁰-ից վոչ ցածր, ընդվորում ջերմաստիճանի խիստ տատանումներն անթույլատրելի են. ջերմաստիճանի թռիչքները և խոնավութունը հորթերի համար վնասակար են:

11. Հատակի պատրաստման, լուսավորութեան և որպիսիսութեան վերաբերյալ պահանջները նույնն են, ինչ վոր նորածին հորթերի հորթանոցի համար (տես § 6. բաժին II):

12. Վառարանը յեռման ջրի կուրբի հետ միասին պետք է լինի հորթանոցից դուրս:

Երակրումը: 1. 10—15 որից հետո կարելի յե մայրական կաթից անցնել ընդհանուր կիթից կաթ տալուն, կազմակերպելով յեռապատիկ կերակրում՝ հավասար ժամանակամիջոցներում, խիստ պահպանելով կերակրելու ժամերը: Նայած տեղական պայմաններին և տարվա ժամանակին, տարբեր Ֆերմաներում կերակրելու ժամերը կարող են տարբեր լինել. կերակրման ժամերի մոտավոր դասավորութունը մուրալին շրջանում կարող է լինել այսպես. առաջին կերակրում առավոտյան ժամի 5—30 րոպ., յերկրորդը՝ ցերեկվա ժամի 1—30 րոպ. և յերրորդ կերակրումը՝ յերեկոյան ժամի 8—30 րոպեյին:

2. Խորհուրդ է տրվում լակտացիայի (կթելու) առաջին շրջանում դտնվողներից առանձնացնել կերակրող կովերի հատուկ խումբ: Կերակրող կովերը պետք է լինեն միանգամայն առողջ:

3. Կաթի ջերմաստիճանը խմեցնելու մոմենտին պետք է լինի $C 35-39^{\circ}$ -ը:

4. Քաշած կաթը պետք է տալ յեղնելով տրվող անարատ կաթի քանակից, բայց հորթի քսան որական հասակից վոչ շուտ:

5. Այն դեպքում, յերբ հնարավոր չե տուրքերկուլյոզային կենդանիների քաշած կաթը փոխարինել առողջ կովի նույն տեսակի կաթով, անհրաժեշտ է պատերիդացիայի յենթարկել, ալսինքն՝ տաքացնել այն 80° ջերմաստիճանի տակ 5 բոպկյի ընթացքում:

6. Անարատ կաթից միմիայն քաշած կաթին անցնելը պետք է լինի աստիճանաբար և կատարվում է վոչ պակաս, քան 2 տասնորյակի ընթացքում:

7. Հորթի մեծանալու հետ զուգընթաց՝ աստիճանաբար իջեցվում են նաև կաթի և ջրի ջերմաստիճանը: 2 ամսական հորթին կաթը և ջուրը կարելի յե տալ $C 30^{\circ}$ -ում, իսկ 3 ամսական հասակում՝ $C 20-25^{\circ}$ -ում: Հետագայում հորթերին կարելի յե խմեցնել սառը ջուր, բայց վոչ պակաս $C 10-12^{\circ}$ -ից:

8. Ստացրած կերերն որաբաժնի մեջ մտցնում են՝ անարատ կաթի քանակի ավելացումը դադարեցնելու մոմենտից սկսած՝ մենակ անարատ կաթ խմեցնելու դեպքում: Իսկ կաթ և քաշած կաթ խմեցնելու դեպքում, սկսած որաբաժնի մեջ քաշած կաթը մտցնելու ժամանակից, բայց յերկու դեպքումն էլ վոչ ուշ հորթի քսան որական հասակից: Հորթերին տրվող խտացրած կերերը պետք է լինեն միանգամայն լավ վորակով, առանց բորբոսների, չնեխված և կողմնակի խառնուրդներով չկեղտոտված:

9. Ստացրած կերերն որաբաժնի մեջ պետք է մտցնել աստիճանաբար, վոչ շատ քանակով սկսած 50—100 գրամ ($1/8$ -ից ֆունտ) և հետագայում աստիճանաբար ավելացնել:

10. Վարսակի ալյուրը կամ խոշոր աղած գարու ալյուրը, իսկ հետագայում նաև ուրիշ ուժեղ կերերը, տրվում են փոքր ինչ թրջած վիճակում:

11. Հորթերին խոտին ընտելացնելն սկսվում է 20 որական հասակից:

12. Հորթերի համար պետք է պատրաստված լինի հատուկ չոր խոտ, լավ վորակի—յերիտասարդ, քնքուշ, մինչև ծաղկելը կամ խոտերի ծաղկելու սկզբնական շրջանում հավաքած: Թիթեռնածաղիկ բույսերի խոտերը (յերեքնուկ, աովույտ, վիկա, կորընդան) պետք է հավաքել անպայման ծաղկելուց առաջ, յերբ խոտերի մեջ պարունակում է ամենաքիչ քանակով կոպիտ մասեր:

13. Արմատապտուղները հորթերի որաբաժնի մեջ են մտնում նրանց յերկու ամսական հասակից:

14. Սիւրսն որաբաժնի մեջ մտցվում է հորթի կյանքի 5-րդ ամսում: Հորթերի կերակրման համար կարող է դործածվել միայն լավ վորակի սիւսը, առանց վորեւ փչացած հատկանիշի և առանց սուր թթու հոտի:

15. Անարատ կաթ տալու քանակը քչացնելու ժամկետից սկսած անհրաժեշտ է հորթերին յուրաքանչյուր ուր տալ հանքային աղեր՝ վոսկրակազմի աճման և ամրապնդման համար: Այդ նպատակի համար նրանց տրվում է կերակրի աղի, կալճի և վոսկրալյուրի խառնուրդ՝ հավասար մասերով: Սառնուրդի ընդհանուր քանակը՝ 10 գրամից սկսած, աստիճանաբար, հորթի 8 ամսական հասակում հասցնում են 35 գրամի:

Հանքային աղերը տրվում են խտացրած կերերի հետ խառնած գրությամբ:

Նեճամբը 1. Հնարավորության սահմաններում անհրաժեշտ է հորթերին ամառ ժամանակը յերկար պահել բացթիշա: Այդ նպատակի համար հորթանոցից վոչ հեռու պատրաստվում է փարախ (загон), վորի մեջ պետք է լինի քաշած ծածկ՝ շոգից և անձրեւից հորթերին պաշտպանելու համար:

Անհրաժեշտ է հորթերին այդպիսի փարախներում պահել ամբողջ ժամանակը, միայն կերակրելու և գիշերելու համար տանել հորթանոց: Հորթանոց պետք է տանել նաև անձրեւիային յեղանակներին և մեծ քանակությանը բոռերի սոկայության դեպքում: Բացթիշա պահելը և արևի ուղղակի ճառագայթներով լուսավորելը ամբացնում է հորթերի որդանիզմները և ուժեղացնում աճումը:

2. Զմեռ ժամանակը 10 որվան հասակից հորթերն անպայման պետք է ոգտվեն զբոսանքից՝ ընդարձակ փարախներում: Հորթերին պետք է զբոսանքին ընտելացնել աստիճանաբար՝ սկսած $\frac{1}{2}$ ժամ տևողությունից և հասցնել այն մինչև 2 ժամի: Շ 10⁰-ից ավելի ցրտության դեպքում և վատ յեղանակներին հորթերին զբոսանքի չպիտի տանել: Պետք է հակել, վոր զբոսանքի ժամանակ հորթերը չկանգնեն միևնյուն տեղում, այլ պետք է շարունակ շարժման մեջ լինեն:

3. Հորթերի կշռելը կատարվում է հետևյալ ժամկետներին.

1-ին կշռումը՝ ծնելուց 2 օրից վոչ ուշ: 2-րդ կշռումը՝ 10—15 օրից հետո, իսկ այնուհետև հորթերին պետք է կշռել յուրաքանչյուր ամիս:

Հորթերը կշռում են առավոտները՝ նախքան նրանց կերակրելը:

4. Ամեն մի հորթ պետք է ունենա իր համարը, վորի համար նա յենթարկվում է դրոշման (խարման) ողեր հանգցնելու կամ դաջելու միջոցով (դաջումը կատարվում է առանձնահատուկ գործիքի միջոցով համարակալելով ականջի կաշվի վրա):

Կորուստից ապահովելու նպատակով, ցեղական հորթերի համար յերկու ձևերն էլ միաժամանակ գործադրվում են:

IV. ՀՈՐԹԵՐԻ ԽՆԱՄՔԸ ԿԱՅՆԱՅԻՆ ՇՐՋԱՆԻՑ ՀԵՏՈ

1. Վորպես ընդհանուր կանոն, հորթերի բոլոր տեսակի պահպանութեան ժամանակ, եզ հորթերը 6 ամսական հասակից առանձնացվում են արուններից:

2. Կաթնային շրջանից հետո հորթերին, 7—8 ամսական հասակում, մինչ նրանց կապելու մոմենտը, պահում են խմբային՝ վանդակում, առանձին հորթանոցում:

3. Կաթնային շրջանից հետո հորթերի շենքերի ջերմաստիճանը C 8^0 -ից պակաս չպետք է լինի:

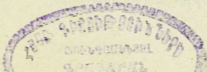
4. Կաթնային շրջանն անցկացրած հասակի հորթերի համար դրոսանքները միանգամայն անհրաժեշտ են:

Չորս ամսականից մեծ հորթերը, ամեն որ բաց են թողնվում դրոսանքի 4—5 ժամով, իսկ ամառ ժամանակը պահվում են ազատ դրում, հնարավորութեան դեպքում՝ ամբողջ որերով, բայց անպայման ծածկ ունեցող փարախում:

5. Որաբաժինները, վորպես ընդհանուր կանոն, կոպիտ կերերից դատ պետք է կազմված լինեն, հնարավորին չափ, բազմազան կերերից: Որաբաժնի մեջ անպայման պետք է մտցվեն խտացրած կերեր, հյութակալի (սելոս, արմատապտուղներ) կերեր և հանքային աղեր:

6. Մատղաշներին տրվող խոտը պիտի լինի լավ վորակի, հնձած ծաղկման շրջանում և յերկար ժամանակ չմնացած: Անթուշլատերի յե հորթերին կերակրել ճահճային թթու, քիչ հանքային աղեր և քիչ սննդանյութեր պարունակող խոտերով:

7. Տնտեսութեան մեջ խոտի պակասութեան դեպքում, որաբաժնի մեջ մտնող խոտի մի մասը կարելի յե փոխարինել գարնանացանի դարմանով կամ ձգնոտով: Դարմանն ու հարդը եզ հորթերի և ոգտագործելիք ցիլկների որաբաժնի մեջ են մտցվում

նրանց 8—9 ամսական հասակից վոչ շուտ: Գարու և ցորենի հարդը, վորպես մատղաշների կեր՝ պետքական չի: Յանկալի յե ցեղական ցլիկներին դարման և հարդ չտալ:

8. Ստացրած կերերը հորթերին տրվում են խառնուրդի ձևով: Արևածաղկի քուսպը տրվում է մանրացրած վիճակում, իսկ գարին և վարսակը՝ ջարդված կամ աղած՝ թեփի ձևով:

9. Կաթնալին շրջանում դանադան կերեր տալու ամենացանկալի կարգը կարող է լինել, մոտավորապես, հետևյալը՝ սկզբում տրվում է խտացրած կերերի խառնուրդը, ապա հյութալի կերը, խոտը, վորից հետո հորթին ջուր են խմեցնում:

10. Խմելու ջուրը տրվում է մաքուր վիճակում և որակաւն 2 անգամից վոչ սակավ: Ջրի ջերմաստիճանը պետք է հավասար լինի շենքի ջերմաստիճանին և լինի մաքուր ու թարմ:

V. ՀՈՐԹԵՐԻ ԱՐՈՏԱՅԻՆ ՊԱՀՊԱՆՈՒՄԸ

1. Հորթերը պետք է ապահովված լինեն լավ և վոչ հեռու տեղ գտնվող արոտավայրերով, մեծ անասունների արոտավայրերից առանձին:

2. Մինչև 6 ամսական հասակը, հորթերն արոտային կերից բացի լրացուցիչ կերով ստանում են նաև անպայմանորեն խտացրած կերեր: Լրացուցիչ ձևով տրվող կերի քանակը կախված է արոտավայրի վորակից: Վեց ամսական և ավելի բարձր հասակում առատ արոտավայրի պայմաններում, մատղաշները կարող են յուրաքանչյուր առանց լրացուցիչ կերի: Աղքատ արոտավայրի պայմաններում, հորթերը նմանապես պետք է ստանան լրացուցիչ կեր՝ թարմ հարած՝ կանաչ խոտի ձևով:

3. Արոտավայրը վոչ թե պետք է արածեցնել միանդալից, այլ անպայման մաս-մաս: Դրա համար արոտավայրը բաժանվում է մի քանի մասի, վորոնց քանակը վորոշվում է արոտավայրի մեծության, վորակի և հորթերի քանակի համաձայն, սակայն հողակտորների այդ քանակը 4-ից պակաս չպետք է լինի:

4. Յուրաքանչյուր արոտավայրի անհրաժեշտ պայմանն է հանդիսանում, նրա լավ ջրարբով (водопой) ապահովելը: Մոտիկ ջրաղբների բացակայության դեպքում, անհրաժեշտ է կազմակերպել նոր ջրարբի պատրաստումը:

5. Զերմությունից և անձրևներից հորթերին պաշտպանելու համար, անհրաժեշտ է կառուցել պաշտպանող ծածկեր, վոչ սլա-կաս 2 մետր բարձրութեամբ: Յեթե արոտավայրում կան ծառեր, նրանց անհրաժեշտ է սլահպանել, վորպեսզի հորթերը կարողանան ողավել նրանց ստվերից:

6. Յեթե արոտավայրերը գտնվում են հորթանոցից հեռու տեղում, ապա պետք է կազմակերպել հորթերի փարախային պահպանումը, վորի ժամանակ հորթերն ամբողջ որերով մնում են արոտավայրում: Հորթերին գիշերը տեղավորելու համար պատրաստում են ձածկ ունեցող փարախներ:

Սոված հորթերին ցողի ժամանակ չի կարելի թողնել արածելու յերեքնուկի և թիթեռնածաղկավոր բույսերի արոտավայրերում: Մեծ քանակով թիթեռնածաղիկ խոտերով կերակրվելը կարող է առաջ դրել վորուուուցք (տիմպանիա) և անասունների կորուստ:

Հարերի խնամք մտք ծծելու ժամանակ

1. Ապրանքային ֆերմաներում, հորթերին ձեռքից կաթ խմեցնելու հետ զուգընթաց կարելի յե խնամել նաև ծծելու ժամանակ:

Մնամքի այս ձևը կարող է տեղ ունենալ այն ֆերմաներում, վորտեղ դեռ հորթերի խնամման միջոցները չեն ապահոված պատշաճ սանիտարական պայմաններով:

2. Մնամման այս ձևի տեխնիկան կայանում է հետևյալում՝ գիշերը հորթերին անջատում են մայրերից և տեղավորում առանձին փարախներում: Հորթերին մորից անջատելու տևողությունը նրանց մեկ ամսական հասակում, պետք է լինի վոչ ավելի գիշերային 7—8 ժամից: Մինչև 2 ամսական հասակ ունեցող հորթերին առանձնացնում են 9—10 ժամով, իսկ 2 ամսականից ավելի մեծերին՝ 12 ժամով:

3. Առավոտները, կթելու սկզբում մի քանի բույսերով հորթերին բաց են թողնում իրենց մորը ծծելու, վորպեսզի կովերը կաթ տան, դրանից հետո հորթերը հետ են քաշվում և կովը կթվում է: Կովը կթելուց հետո, հորթերին նորից են թողնում իրենց մորը ծծելու:

4. Հորթերի հավասարաչափ կերակրումն ու նրանց զարգացումն ապահովելու համար, անհրաժեշտ է խմեցնել քաշած կաթ որական յուրաքանչյուրին տալով 2¹/₂-4 լիտր: Քաշած կաթը տրվում է՝ կաթը սերզատելուց անմիջապես հետո, C 30—35° ջերմաստիճանի ժամանակ: Մնամքի ամբողջ ժամանակա-

ըրջանում հորթին տրվում է 300—400 լիտր քաշած կաթ: Բացի այդ, այս ձևով խնամվող հորթերին անհրաժեշտ է կերակրել նաև ուժեղ կերերով, 5—6 ամսվա ընթացքում յուրաքանչյուր հորթին տալով 100—120 կգ: Մ որ տակ կ եր ա կ ր ու մ ը պետք է տևի 3—4 ամիս, իսկ առանց թորթի կթելը հնարավոր չլինելու դեպքում շարունակել մինչև կթելու շրջանի վերջը:

5. Առանց հորթերին կթելուն ընտելացնելը, անհրաժեշտ է սկսել յերինջներից և այնպիսի կովերից, վորոնք հիվանդագին յերեույթ չեն հայտնաբերում առանց հորթի կթելու ժամանակ:

6. Ծնելուց 1—2 ամիս առաջ, առանց հորթի կթելու յենթակա յերինջների կուրծք պետք է ամեն որ մասսօ անել՝ արհեստականորեն կատարել կթելու գործողության նման գործողություն և այլն, և այդպես շարունակել ամեն որ որական յերկու անգամ, սահմանված ժամերին, մինչև նրա ծնելու ժամանակ:

7. Ծնելուց հետո հորթին պետք է անմիջապես հեռացնել մորից ու խնամել նրան հրահանգի համաձայն (տես § II):

VI. ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ

1. Ֆերմաներին սպասարկող մշտական բրիգադների կազմից մատղաշների աճեցման համար պատասխանատու յեն հորթապահները, անասնապահ—կթողները և բրիգադիւրները:

Անասնապահ-կթողներն իրենց ամբարջած կովերին նախապատրաստում են ծնելու համար, հսկում ծնելուն և պատասխանատվություն են կրում հորթի համար, նրա ծնվելու մոմենտից սկսած մինչև հորթապահներին հանձնելը:

Ամեն մի ֆերմա, տեղական պայմաններից յելնելով, պետք է վաղորոք վորոշի անասնապահ կթողների կողմից հորթերը հորթապահներին հանձնելու ժամանակն իրենց մոտ: Իսկ այդ նշանակում է վորոշել, թե թվ է պատասխանատու հորթերի համար՝ նրա ծննդյան առաջին որին:

Յեթի ֆերմայում կարգ է ընդունված հորթերին՝ ծնելուց 10—15 որ հետո, հանձնել հորթապահներին՝ աճեցնելու համար, ապա անասնապահ կթողը լրիվ պատասխանատվություն է կրում այդ ժամանակաշրջանում հորթի աճեցման և այդ կանոնների կիրառման համար: Կանոնների մասին դրված է սույն հրահանգի հորթերի խնամքն օտային՝ 10—15 որում գլխում:

Ֆերմաներում ուր կիրառվում է հորթերի մո-

ը ը ծ ծ ե լ ու դ աս ս թ ի ար ա կ ու թ յ ու ն ը, ա ն ս աս ն ա պ ա հ-կ ը-
թ ո ղ ը պ ա տ ա ս խ ա ն ա տ վ ու թ յ ու ն ե կ ը ու մ հ ո ը թ ի հ ա-
մ ար ե կ ա տ ար ու մ ե ն ը ան դ աս ս թ ի ար ա կ ե լ ու, կ ե ը ա կ-
ը ե լ ու և խ ն ա մ ե լ ու ը ո լ ո ը պ ար տ ա կ ա ն ու թ յ ու ն ն ե ը ը՝
մ ի ն չ և հ ո ը թ ը մ ո ը թ ի ց կ ար ե լ ու մ ո մ ե ն տ ը:

Հ ո ը թ ա պ ա հ ն ե ը ը պ ա տ ա ս խ ա ն ա տ ու յ ն ն հ ո ը թ ե ը ի հ ա-
մ ար, ն ը ան ց ան ս աս ն ա պ ա հ-կ թ ո ղ ն ե ը ի ց ս տ ա ն ա լ ու մ ո մ ե ն տ ի ց ս կ ս ա ծ-
մ ի ն չ և հ ո ը թ ե ը ի ն՝ մ ա տ ղ ա շ ն ե ը ը խ ն ա մ ո ղ ան ս աս ն ա պ ա հ ն ե ը ի ն հ ան ձ-
ե լ ը:

Հ ո ը թ ա պ ա հ ն ե ը ը պ ար տ ա կ ա ն ու թ յ ա ն մ ե ջ ե մ տ ն ու մ հ ո ը թ ե-
ը ի ն կ ե ը ա կ ը ե լ ը, խ մ ե ց ն ե լ ը, մ ա ջ ը ե լ ը, ն ը ան ց լ վ ա ն ա լ ը, մ ա ջ ու ը ը
վ ի ճ ա կ ի մ ե ջ պ ա հ ե լ մ ս ու ը ու մ գ տ ն վ ո ղ՝ հ ո ը թ ե ը ի ն խ մ ե ց ն ե լ ու մ ա տ-
ն ե ը և ա յ ն:

Հ ո ը թ ա պ ա հ ն ե ը ը պ ե տ ք ե հ ե տ ե ն ն հ ո ը թ ե ը ի ա ո ղ ղ ը ու թ յ ա ն ը,
և հ ի վ ա ն ղ ու թ յ ա ն ղ ե պ ջ ու մ՝ շ տ ա պ հ ա լ տ ն ն ն ը ը ի գ ա ղ ի ը ի ն:

Հ ո ը թ ա պ ա հ ն ե ը ը պ ար տ ա կ ա ն ու թ յ ու ն ն ե ը ը պ ե տ ք ե կ ա տ ար-
վ ն ա յ ղ ա շ խ ա տ ա ն ք ի ն լ ա վ ծ ա ն ո թ և ա յ ղ գ ո ը ծ ը ս ի ը ո ղ կ ա ն ա ն ց
մ ի ջ ո ց ո վ:

Ի ը ի գ ա ղ ի ը ն ե ը ը, վ ո ը պ ե ս ֆ ե ը մ ա յ ու մ ար տ ա ղ ը ու թ յ ու ն ը կ ա զ-
մ ա կ ե ը պ ո ղ ն ե ը ու ղ ե կ ա վ ար ո ղ ն ե ը, պ ա տ ա ս խ ա ն ա տ ու յ ն ն ֆ ե ը մ ա-
յ ու մ մ ա տ ղ ա շ ն ե ը ի լ ը ի վ պ ա հ պ ա ն մ ա ն ն ու կ ա ն ո ն ա վ ո ը ա ճ ե ց-
մ ա ն ը:

Ա ը ո տ ա յ ի ն շ ը ջ ա ն ու մ, ը ա ց ի ֆ ե ը մ ա յ ի հ ի շ յ ա լ ա շ խ ա տ ա վ ո ը-
ն ե ը ի ց, ար ո տ ա վ ա յ ու մ գ տ ն վ ե լ ու ժ ա մ ա ն ա կ ա մ ի ջ ո ց ի հ ա մ ար մ ա տ-
ղ ա շ ն ե ը ի ա ճ ե ց մ ա ն ը պ ա տ ա ս խ ա ն ա տ ու յ ն ն ն ա և ն ա խ ը ար ա պ ա ն ն ե ը ը,
վ ո ը ո ն ք պ ե տ ք ե հ ո ը թ ե ը ն ար ա ճ ե ց ն ե ն հ ա մ ա ձ ա յ ն ս ու յ ն
հ ը ա հ ա ն ղ ի հ ի ն ղ ե ը ը ղ գ լ խ ու մ հ ի շ յ ա ծ կ ա ն ո ն ն ե ը ի, հ ե տ ե լ ո վ հ ո ը-
թ ե ը ի ա ո ղ ղ ը ու թ յ ա ն ը, և ն կ ա տ վ ա ծ ը ո լ ո ը հ ի վ ա ն ղ ու թ յ ու ն ն ե ը ի
ղ ե պ ջ ը ու մ ան մ ի ջ ա պ ե ս հ ա յ տ ն ն ն ը ը ի գ ա ղ ի ը ի ն:

2. Հ ո ը թ ե ը ի ա ճ ե ց մ ա ն ը ե ու ն վ ա ծ ու թ յ ա ն ն ո ը մ ա ն ե ը ը մ ո տ ա-
վ ո ը ար ա պ ե ս հ ե տ ե յ ա լ ը պ ի տ ի լ ի ն ի՝

Հ ո ը թ ա պ ա հ ն ե ը ը հ ա մ ար՝ մ ս ու ը ը ա յ ի ն և ար ո տ ա յ ի ն շ ը ջ ա ն ու մ
20—25 հ ո ը թ:

Ա ն ս աս ն ա պ ա հ-կ թ ո ղ ն ե ը ի հ ա մ ար՝ ն ը ան ց ա մ ը ա ց ը ա ծ կ ո վ ե ը ի
ը ո լ ո ը հ ո ը թ ե ը ը:

Տ ա վ ար ա ծ ն ե ը ի հ ա մ ար՝ 100 հ ո ը թ, ը ն ղ վ ո ը ու մ ան տ ա ո ղ ո-
վ ա յ ը ե ը ու մ տ ա վ ար ա ծ ի ն ո ղ ն ե լ ու հ ա մ ար ա ո ղ ն ձ ն ա ց վ ու մ ե ն յ ե ը-
կ ու յ ն ն թ ա տ ա վ ար ա ծ ն ե ը, ի ս կ տ ա փ ա ս տ ա ն ն ե ը ի ղ ե պ ջ ու մ՝ մ ե կ:

3. Մատղաշների աճեցման գործում աշխատող կուտնտեսականների աշխատանքը պետք է գնահատվի ՀՍԽՀ Հողօրդկոմատի կոլեգիայի 1933 թ. ապրիլի 11-ի վորոշման համաձայն՝ «դրուգատնտեսական զանազան աշխատանքների գնահատումը կուտնտեսություններում»:

Հորթապահների և անասնապահ-կթողների աշխատանքը, վորոնք ֆերմայում աշխատում են յերկրորդ տարին, այլև հովիվների աշխատանքը, որվա արտադրական նորման նրանց կողմից կատարելու դեպքում, գնահատվում է 3-րդ կարգով—1,0 աշխորով: Յեթե հորթապահը և անասնապահ-կթողը ֆերմայում աշխատում են առաջին տարին, ապա նրանց աշխատանքը պետք է գնահատվի 2-րդ կարգով—0,75 աշխորով:

Բրիգադի բի աշխատանքը, վորը ֆերմայում աշխատում է առաջին տարին, գնահատվում է 4-րդ կարգով—1,25 աշխորով: Յեթե բրիգադի բը ֆերմայում աշխատում է մեկ տարուց ավելի, ապա նրա աշխատանքը պետք է գնահատվի 5-րդ կարգով—1,5 աշխորով:

4. Ամեն մի ֆերմայում, յերնելով տեղական առանձնատեսակությունից և անասունի ցեղից, պետք է սահմանված լինեն մատղաշների աճեցման կենդանի քաշի ավելացման արտադրական նորմաներ—կիլոգրամներով: Որինակ՝ յեթե հորթապահն սպասարկում է 25 հորթի, վորոնցից յուրաքանչյուրն որական սալիս է 0,5 կիլոգրամ աճ, ապա տվյալ հորթապահի որական արտադրանքի նորման կլինի 12,5 կիլոգրամ՝ կենդանի քաշի աճ:

Յելնելով աշխատանքի և արտադրանքի նորմաների ընդունած գնահատությունից, պետք է սահմանել արտադրանքի գործարքային միավորի գնահատական—աշխորերով: Որինակ՝ յեթե հորթապահի աշխատանքը գնահատվում է 3-րդ կարգով—1,0 աշխորով, իսկ արտադրանքի նորման նրա մոտ 12,5 կիլոգրամ է, ապա յուրաքանչյուր կիլոգրամ աճի համար նրա վրա պետք է հաշվի 8 հարյուրերորդական աշխոր ($100 : 12,5 = 0,08$):

Աշխորերի հաշվառումը պետք է կատարվի յուրաքանչյուր ամսի վերջին՝ հորթերը կռելուց հետո, համաձայն նրանց փաստական աճի:

5. Այն ֆերմաներում, ուր դժվար է կազմապերպել հորթերի կենդանի քաշի աճի կանոնավոր հաշվառումը, հողբաժնի համաձայնությամբ կարելի յի կիրառել գործարք, յուրաքանչյուր

գլուխ հորթի պահպանութեան և անեցման վերաբերյալ, հաշի առնելով անպայման հորթի չաղությունը:

Գործարքի այս ձևը կարելի չե կազմակերպել մոտավորապես հետևյալ կերպ՝

Մինչև 3 ամսական հասակը պահած յուրաքանչյուր հորթի համար, նրա նորմալ չաղութեան պայմաններում, հորթապահին, վորն աշխատում է յերկրորդ տարին, ամսական հաշվով է 1,2 աշխոր: 25 հորթով բնովածութեամբ դեպքում, մեկ հորթապահի ամսական վարձը, բոլոր հորթերի պահպանելու պայմանում, կարտահայտվի 30 աշխորով:

3-ից մինչև 6 ամսական հասակը յուրաքանչյուր հորթի պահպանութեան համար, նրա նորմալ չաղութեան դեպքում, առաջին տարին աշխատող հորթապահին ամսական հաշվով 0,75 աշխոր: 30 հորթով բնովածութեան դեպքում, բոլոր հորթերի պահպանման պայմանով, մեկ հորթապահն ամսվա ընթացքում ստանում է 22,5 աշխոր: Այն դեպքում, յերբ ֆերմայում կարգ է ընդունված, վոր ծնելուց հետո առաջին 10—15 օրվա ընթացքում հորթերին խմեցնեն անասնապահ-կթողները՝ ապա այդ ժամանակաշրջանի համար յուրաքանչյուր պահած հորթի համար անասնապահ-կթողի վրա պետք է հաշվել մինչև 5 աշխոր:

6. Հաշի առնելով հորթերի դրությունն ու չաղությունը, յուրաքանչյուր ամսվա վերջում հորթապահին պետք է լրացուցիչ կերպով ավելացնել աշխատա՝ աշխորերի քանակի 20⁰/₁₀-ի չափով աշխորեր կամ դեղձ անել նույն սահմաններում:

7. Ապրանքային ֆերմաների մատղաշների անեցման գործում կոլխոզնիկների շահագրգռվածությունն էլ ավելի բարձրացնելու նպատակով դրամով կամ նատուրայով պարգևատրելու համար ՀՄՈՂ Հողօրդկոմատը սահմանել և հետևյալ որինակելի կարգը.

ա) «Ապրանքային ֆերմաներում յեղած յուրաքանչյուր 100 գլուխ կովերից և յերինջներից սահմանել 65 գլուխ 6 ամսական հասակի մատղաշներ ստանալու նորմա:

բ) Կետ 1-ինում նախատեսված 100 գլուխ կովերից և յերինջներից ստացվելիք հորթերի տարեկան քանակից ավել անեցրած բոլոր հորթերը պետք է ոգտագործել ֆերմայում աշխատող լավագույն հարվածայիններին պարգևատրելու համար:

գ) Պարգևատրումը պետք է կատարվի այնպիսի հաշվով, վորպեսզի յուրաքանչյուր պարգևատրվող կոլխոզնիկ ամբողջ տարվա ընթացքում մեկ-յերկու հորթից ավել չստանա:

դ) Զուգավորելու և հաջող ծնեցնելու համար նասուրայով պարգևատրելուն զուգընթաց, սահմանել նաև դրամական հետեվյալ վճարումները, նորմայից ավել զուգավորված և հաջող ծնեցրած յուրաքանչյուր կովի համար, անասնապահին և նախրապահին 5 ռուբլի, իսկ ցուլապահին՝ 1 ռուբլի, ըստ վորում այդ գումարի 25%⁰-ը վճարվում և զուգավորելու ժամանակ, իսկ մնացած 75%⁰-ը հաջող ծնեցնելուց հետո:

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ.— 1. Յեթե անասուններին խնամում և կթողը, այդ պարգևատրումն ստանում և անասնապահ-կթողը:

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ.— 2. Անասնապահին և նախրապահին տրվելիք 5-ական ռուբլիները պետք է հավասար կիսել նրանց միջ:

Համաձայն ՀՄՍՀ Հողօրոգիկումատի 1933 թ. հունիսի 25-ի վորոշման անասնապահական կուլտնտեսական ապրանքային ֆերմաներում մատղաշների ստեղծումների առթիվ սահմանված և տույժ հետևյալ չափանիշներով.

1. մինչև 3 ամսական հասակ ունեցող առաջին սատկած հորթի դիմաց, այն կուլտնտեսականից, վորի հանցանքով սատկումը տեղի յե ունեցել, նրան հասնելիք աշխորերի քանակից պակասեցնել մինչև 5 աշխոր (տույժ), յերկրորդ սատկած հորթերի դիմաց՝ մինչև 8 աշխոր: Ութ ամսականից բարձր հասակ ունեցող սատկած յուրաքանչյուր հորթի դիմաց սահմանել տույժ վոչ պակաս 15 աշխորից:

2. Պարտավորեցնել կուլտնտեսությունների վարչություններին և ֆերմաների վարիչներին յուրաքանչյուր անդամ սատկած մատղաշի համար մանրակրկիտ քննութույն կատարել, հայտնաբերել պատճառներն, ու հանցավորներին, և վերջինների նկատմամբ բացի նախատեսված տույժից, յենթարկել նաև դատական պատասխանատվության:

**Խոտոր յնդօրեալոր անասունների մատակարարի կերակրման
նորմաները կյանքի 1-ին տարում**

Խմբերի համարները	I	II	III	IV	V	VI
Հորթերի կենդանի թաղը ծնվելու ժամանակ կլգ.	15-20	20-25	20-25	25-30	30-35	35-40
Հորթերի մրջին կենդ. թաղը մեկ տարեկան հասակում կլգ.	160	180	200	225	250	270
Որվա մրջին աճը առաջին տարում	0,40	0,45	0,50	0,55	0,60	0,65
Պահանջվում է որակյան մի- ջին հասցով						
Կերի միավորներ	2,43	2,7	2,97	3,51	3,78	4,19
Սպիտակուց զբաժներով	243	270	297	351	378	419
Ընդամենը տարվա ընթացքում						
Կերի միավորներ	877	986	1.084	1280	1378	1529
Սպիտակուց զբաժներով	87,7	98,7	108,4	128,0	137,8	152,9
Ների ծախսը կյանքի առա- ջին տարում						
Անարատ կաթ, կլգ.	100	100	110	120	130	140
Քաշած կաթ, կլգ.	300	300	330	360	390	420
Ուժեղ կեր, կլգ.	250	300	350	400	450	500

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ.—Ուժեղ կերի բացակաության դեպքում ուժեղ կերի պակասող ջանակը պետք է փոխարինվի քաշած կաթով: Ցնդական հորթերի կաթի ջանակը պետք է ավելացվի արդյունաբ. տնտեսություններում 400 լ/օրով, իսկ տնտեսային տնտեսություններում 1000 լ/օրով: Անարատ կաթի մայրերում քաշած կաթի բարձրության դեպքում անարատ կաթի ջանակը, նորմաների մեջ ցույց տրվածի համեմատ, կրկնապատկվում է:

**Վարքնառու անասունների մատակարարի կերակրման նորմաները
100 կլգ. կենդանի բառին մեկ տարում**

Հասակը և միջանկյալ	Կերի միավորները	Մեկ միավոր կերի միջանկյալ զբաժներով	Սպիտակուց զբաժն. 100 կլգ. կենդ. թաղին	Հասակը և միջանկյալ	Կերի միավորները	Սպիտակուց զբաժն. 100 կլգ. կենդ. թաղին
1	4,3	115	500	13	1,8	90
2	3,7	110	410	14	1,7	90
3	3,3	105	350	15	1,6	90
4	3,1	100	310	16	1,5	90
5	2,9	100	290	17	1,5	85
6	2,6	100	260	18	1,5	85
7	2,4	100	240	19	1,4	85
8	2,3	100	230	20	1,4	85
9	2,2	95	210	21	1,4	80
10	2,1	95	200	22	1,3	80
11	2,0	95	190	23	1,3	80
12	1,9	95	180	24	1,3	80

Մեջ կյան. 1 տար. 2,7 | 100 | 270 | մրջին | 1,5 | 85 | 130

**Էարքն առ անասունների մասնագների կերակրման նորմաները
մասնագներին սրճող կեների սահմանային կերաբաժինները**

Հասակը ամիսան- քով	Կ ո ս ի տ		Արմատա- պատու դ- ներ, լսով սիլոսներ	Հասակը	Ձ ո ր ն յ ու լ թ ե ր	
	Պոտ	Դար- ման			Միջին հաշ- վով	Մարտի- մուս
2 ամս.	1,0	—	—	—	—	—
3 »	1,5	—	—	—	—	—
4—5 »	3,0	—	2	2—3 ամս.	2,3	3,6
6 »	4,0	—	5	3—6 »	2,4	3,6
7—10 »	4,5	0,8	8	6—12 »	2,5	3,2
11—14 »	6,0	2,5	15	12—18 »	2,6	3,0
16—24 »	8,0	4,0	25	18—24 »	2,6	3,0

Մասնագների աճի միջին նորմաները կիրառմանով

Հորթի կեն- դանի քաշը ձնվելու ժամանակ	Որով մի- ջին աճը	Կենդանի քաշը 12 ամ- սական հա- սակում	Միջին կենդանի քաշը տարեկան կերային սրբաժինների հաշվ. համարը	
			Մատուցած մինչ 1 տարեին	Մատուցած 1-ից մինչև 2 տարեկ.
15—20	0,40	160	90	205
20—25	0,50	200	110	255
25—30	0,55	225	130	280
30—35	0,60	250	140	320
35—40	0,65	270	155	345

**Կեների մասվոր փոխադարձ հաճախությունը 0,6-ով՝ կերի բնդիսմուս
ունեցաբարությունից, արտախայտված կերային միավորներով**

	Անտառա- կաթն և քա- շած կաթ	Ուժեղ կեր	Հյութալի կեր	Կողմ կեր	Արտափայլը և կանաչ կե- րերով կերա- կրումը
1. Մատուցած մինչ 1 տարեկան	8	33	14—9	30	15—20
2. Մատուցած 1 տարեկանից մինչև 2 տարեկանը . . .	—	12	19—15	33	35—4

Ս Խ Ե Մ Ա Ն Ե Ր

Պոչոր յիղջերավոր անասունների մատղաշների կերակրման, մշակված Յա-
րոսլավի կաթ-անասնապահական դոնալ կայանի կողմից (աշխատանք Ա. Ն.
Կրուգլովի): Ոգտագործելի մատղաշների սնուցման համար 100 լիտր անջաշ
կաթ և .300 լիտր քաշած կաթ.

Սխմա № 1

Տասնորյակներ	Որեր	Տրվում է յուրաքանչյուր որ կիւղգրաներով						
		կաթ	Քաշած կաթ	Վարս. մաղած ալյուր	Վուշի քուսալ	Ձոր. թեփ	Ստաքրած կերների խառն.	Չոր խոտ
I	1	2	—	—	—	—	—	—
	2	2,5	—	—	—	—	—	—
	3	3,0	—	—	—	—	—	—
	4	3,0	—	—	—	—	—	—
	5	3,5	—	—	—	—	—	—
	6	4,0	—	—	—	—	—	—
	7	4,0	—	—	—	—	—	—
	8	4,5	—	—	—	—	—	—
	9	4,5	—	—	—	—	—	—
	10	4,5	—	—	—	—	—	—
II	11	5,0	—	—	—	—	—	—
	12	5,0	—	—	—	—	—	—
	13	5,0	—	—	—	—	—	—
	14	5,0	—	—	—	—	—	—
	15	5,0	—	—	—	—	—	—
	16	4,5	0,5	—	—	—	—	—
	17	4,5	1,0	—	—	—	—	—
	18	4,5	1,0	0,05	—	—	—	—
	19	4,0	1,5	0,05	—	—	—	—
	20	4,0	2,0	0,05	—	—	—	—
III	21	3,5	2,5	0,1	—	—	—	0,1
	22	3,0	3,0	0,1	—	—	—	0,1
	23	2,5	3,5	0,1	—	—	—	0,1
	24	2,0	4,0	0,1	—	—	—	0,1
	25	1,5	4,5	0,2	—	—	—	0,1
	26	1,5	5,0	0,2	—	—	—	0,2
	27	1,0	5,5	0,2	—	—	—	0,2
	28	1,0	5,5	0,3	—	—	—	0,2
	29	1,0	5,5	0,3	—	—	—	0,2
	30	1,0	5,5	0,3	—	—	—	0,2
IV	31	—	6,0	0,4	—	—	—	0,3
	32	—	6,0	0,4	—	—	—	0,3
	33	—	6,0	0,4	—	—	—	0,3
	34	—	6,0	0,4	—	—	—	0,3
	35	—	6,0	0,4	—	—	—	0,3
	36	—	6,0	0,4	—	—	—	0,5
	37	—	6,0	0,4	—	—	—	0,5
	38	—	6,0	0,4	—	—	—	0,5
	39	—	6,0	0,4	—	—	—	0,5
	40	—	6,0	0,4	—	—	—	0,5
V	41—50	—	5,0	0,4	0,1	—	—	0,8
	51—60	—	5,0	0,4	0,1	0,1	—	1,0
VII	61—70	—	4,0	—	—	—	0,8	1,0
VIII	71—80	—	3,0	—	—	—	0,9	1,2
IX	81—90	—	2,0	—	—	—	1,0	1,5
Ընդամենը կաթնա- յին շրջանում .		100 լ	300 լ	14 4 լ	2,0	1,0	27,0	60,5

Ոգտագործելի մատղաշների սնուցման համար 200 լիտր անարատ կաթի

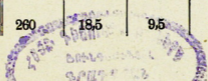
Միտում № 2

Տասնորյակներ	Որեր	Տրվում է յուրաքանչյուր որ կիրառասներով				
		կաթ	Վարսակի մաղած ալյուր	Վուշի քուսոզ	Ցորենի թեփ	Չոր խոտ
I	1	2.0	—	—	—	—
	2	2.5	—	—	—	—
	3	3.0	—	—	—	—
	4	3.0	—	—	—	—
	5	3.5	—	—	—	—
	6	4.0	—	—	—	—
	7	4.0	—	—	—	—
	8	4.5	—	—	—	—
	9	5.0	—	—	—	—
II	10	5.0	—	—	—	—
	11	5.0	—	—	—	—
	12	5.0	—	—	—	—
	13	5.0	—	—	—	—
	14	5.0	—	—	—	—
	15	5.5	—	—	—	—
	16	5.5	—	—	—	—
	17	5.5	—	—	—	—
	18	5.5	—	—	—	—
	19	5.5	—	—	—	—
III	20	5.5	0.05	—	—	—
	21	5.0	0.1	—	—	0.1
	22	5.0	0.1	—	—	0.1
	23	5.0	0.1	—	—	0.1
	24	5.0	0.1	—	—	0.1
	25	5.0	0.1	—	—	0.1
	26	4.0	0.2	0.05	—	0.2
	27	4.0	0.2	0.05	—	0.2
	28	4.0	0.2	0.1	—	0.2
29	4.0	0.2	0.1	—	0.2	
IV	30	4.0	0.2	0.1	—	0.2
	31	3.0	0.3	0.2	—	0.2
	32	3.0	0.3	0.2	—	0.2
	33	3.0	0.3	0.2	—	0.2
	34	3.0	0.3	0.2	—	0.2
	35	3.0	0.3	0.2	—	0.2
	36	3.0	0.4	0.2	—	0.5
	37	3.0	0.4	0.2	—	0.5
	38	3.0	0.4	0.2	—	0.5
	39	3.0	0.4	0.2	—	0.5
40	3.0	0.4	0.2	—	0.5	
V	41—50	2.0	0.5	0.2	0.05—0.1	0.5
VI	51—60	1.5	0.5	0.3	0.1	0.8
Ընդամենը կաթնային շքշանում		200 լ	15,1	7,4	1,7	18,0

Ոգտագործելի մատղաշների սնուցման համար 200 լիտր անարատ կաթի

Սխեմա № 3

Տանորյակներ	Որեր	Տրվում և յուրաքանչյուր որ կիլոգրամներով				
		Կաթ	Վարսակի մաղած ալյուր	Վուշի քուսպ	Ցորենի թեփ	Զոր խոտ
I	1	3,5	—	—	—	—
	2	4,0	—	—	—	—
	3	4,0	—	—	—	—
	4	4,5	—	—	—	—
	5	5,0	—	—	—	—
	6	5,0	—	—	—	—
	7	5,5	—	—	—	—
	8	5,5	—	—	—	—
	9	6,0	—	—	—	—
II	10	6,0	—	—	—	—
	11	6,5	—	—	—	—
	12	6,5	—	—	—	—
	13	6,5	—	—	—	—
	14	6,5	—	—	—	—
	15	6,5	—	—	—	—
	16	7,0	—	—	—	—
	17	7,0	—	—	—	—
	18	7,0	—	—	—	—
	19	7,0	—	—	—	—
	20	7,0	—	—	—	—
III	21	6,5	0,05	—	—	0,1
	22	6,5	0,1	—	—	0,1
	23	6,0	0,1	—	—	0,2
	24	6,0	0,1	—	—	0,2
	25	6,0	0,2	0,05	—	0,2
	26	5,5	0,2	0,1	—	0,3
	27	5,5	0,2	0,1	—	0,3
	28	5,5	0,3	0,1	—	0,3
	29	5,5	0,3	0,1	—	0,3
IV	30	5,5	0,3	0,1	—	0,3
	31	5,0	0,4	0,1	—	0,5
	32	5,0	0,4	0,1	—	0,5
	33	5,0	0,4	0,1	—	0,5
	34	4,5	0,5	0,2	—	0,5
	35	4,5	0,5	0,2	—	0,5
	36	4,5	0,5	0,2	0,1	0,8
	37	4,0	0,5	0,2	0,1	0,8
	38	4,0	0,5	0,3	0,1	0,8
	39	4,0	0,5	0,3	0,1	0,8
	40	4,0	0,5	0,3	0,1	0,8
V	41—50	5 × 3	0,6	0,3	0,1	1,2
VI	51—60	5 × 2	0,6	0,4	0,2	1,5
		5 × 2	—	—	—	—
		5 × 2	—	—	—	—
		5 × 2	—	—	—	—
Ընդամենը կաթնային շրջանում		260	18,5	9,5	3,5	35,8 :

Պատ. խմբագիր՝ Ս. Իսահակյան

Տեխ. խմբագիր՝ Պ. Սարայան

Մրցադրիչ՝ Մուս Հակոբյան

Հանձնվել է արտագրության 1933 թ. դեկտ. 3-ին

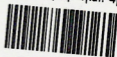
Մտորագրված է տպագրելու 1933 թ. դեկտ. 15-ին

Պատվեր № 538 Գլավլիտ 8953 Տիրաժ 2000

ՅԵՐԵՎԱՆ, ԳՅՈՒՂՀՐԱՏԻ ՏՊԱՐԱՆ, ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ № 50

1998/4

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ

220039438

(104.)

39438

ԳԻՆԸ 40 ԿՈՊ.

Наркомзем С. С. Р. А.
Агротехпроп и Животноводственный сектор

**Инструкция по воспитанию молодняка
крупного рогатого скота**

Сельхозгиз

1933

Эривань